

ESTEZET

L.dz. 2133/43

New York, dn. 11.VIII.43

2133

Raport

Witold

Szef Oddz. Wyw. Szt. N. W.
/przez Szefa Wydz. Wyw./

W załączeniu przedstawiam raport organizacyjny za drugi kwartał 1943. Następny raport org. sporządzą ^{za} pierwsze dwa miesiące trzeciego kwartału i przedstawię go w pierwszych dniach września br.

zał. 1

Szef Ekspozytury

[Signature]
Sadwik

ESTEZET

L.dz. 2133 /43

New York, dn. 11.VIII.43

Raport Organizacyjny

za II kwartał 1943

I. Schemat organizacyjny

1. Wydział Wywiadowczy

a/ W związku z reorganizacją Ekspozytury przenieśliśmy Wydział Wyw. z dn. 10.V.br. do lokalu Ekspozytury. Biura Wydz. Wyw. zostały przejęte przez Office of Strategic Services, który płaci pełny czynsz za te biura, tak że Ekspozytura "Estezet" nie poniosła żadnych strat.

b/ W Wydziale Wyw. pozostał nadal kpt. Schmidt i do pomocy "Siwek" do prowadzenia kartoteki KW.

c/ Z dniem 10.V.43 został przeniesiony rozkazem Z-cy Szefa Sztabu N.W. L. 86/43 z Ekspozytury do Biura Z-cy Szefa Szt. N.W. płk.dypl. Mitkiewicza por. CZAYKOWSKI Włodzimierz.

d/ Maszynistka i tłumaczka Wydz. Wyw. p. MUSIAŁOWNA Wanda przeszła na stanowisko sekretarki Ekspozytury.

e/ Podplacówka KW Wydz. Wyw. w New Yorku funkcjonowała w okresie sprawozdawczym normalnie i wydajnie. Zredukowałem jej działalność i koszty w okresie przejściowym. Zależnie od potrzeb przyszłej placówki "Estezet" i zleceń Centrali pozostanie ona bądź w obecnej formie bądź zredukowana, bądź też zlikwiduje się ją zupełnie.

f/ Ag. 1321 - SLIWOWSKI - pseudo "MAZUR" został w związku z reorganizacją Ekspozytury, zwolniony z dn. 31.V.br. Proszę o skreślenie go z ewidencji Centrali.

g/ Z dn. 26.IV.br. został przeniesiony z Ekspozytury do Biura Z-cy Szefa Szt. płk.dypl. Mitkiewicza na podstawie rozkazu Z-cy Szefa Szt. N.W. L.dz. 86/43 - por. RONKE Arnold.

2. Wydział Studiów

a/ Z dn. 26.IV.br. został przeniesiony rozkazem Z-cy Szefa Szt. N. W. L. 86/43 z Ekspozytury do Biura płk.dypl. Mitkiewicza - mjr.dypl. JEDRZEJEWSKI Stefan. /Meldunek L.dz. 1136/43/

b/ P. GLAZER Michał - pseudonim "Czarny" /referent prasy żydowskiej/ został z dn. 31.VIII.br. zwolniony. /Uwaga: - umowa z p. Glazerem nie przewidywała trzy miesięcznego wypowiedzenia, zresztą został uprzedzony o wypowiedzeniu w dn. 15.V.br./

c/ P. TEPA Jerzy, referent spraw niemieckich otrzymał dn. 24.IV.43 wypowiedzenie z dn. 30.IX.43

d/ P. PAWLISZAK Franciszek, referent spraw polskich, odszedł na własną prośbę dn.1.V.43 do P.A.T. w New Yorku. P. Pawliszak w dalszym ciągu opracowuje prasę polską dla Eksp. za ryczałtowym wynagrodzeniem 20 dol. za pojedynczy raport.

3. Wydział Administracyjny

a/W związku z uzyskaniem posady w Attachacie Wojskowym w Meksyku prosiła p. SCHEUNERT Helena, sekretarka Ekspozytury o zwolnienie ze stanowiska. P. SCHEUNERT przestała pełnić obowiązki z dn. 15.VI.43.

Na miejsce p. Scheunert wyznaczyłem jako maszynistkę tłumaczkę p. MUSIAŁOWNE Wandę z Wydz. Wyw.

b/ Z dn. 1.V.br. przekazałem do Biura Z-cy Szefa Szt. N.W. płk. dypl. Mitkiewicza, maszynistkę tłumaczkę p. TALMONTOWA Zofię.

c/ P. DOBEK Leonarda, maszynistka, otrzymała dn. 29.VI.43 wypowiedzenie z dn. 30.IX,43.

4. Placówki

W okresie sprawozdawczym zlikwidowano placówki w Stanach Zjednoczonych, ~~w myśl sugestii Centrali.~~

Placówka "MANDAN" - Detroit.

Placówka została ostatecznie zlikwidowana z dn. 31.V.br.

Kierownik placówki "PEOWIAK", który chwilowo pozostaje jeszcze w konsulacie w Detroit zgodził się wykonywać zlecenia Ekspozytury na Detroit i stan Michigan, bezinteresownie jedynie za zwrotem dopłaty do lokalu oraz telefonu /50 dol./ oraz zwrot faktycznych wydatków.

Proszę o skreślenie placówki "Mandan" w Detroit z ewidencji Centrali i pozostawienie jako informatora "Peowiaka", któremu przydzielam Nr. 5016. /Życiorys w Centrali/.

Placówka "MAGELLAN" - Pittsburgh.

Placówka została zlikwidowana z dn. 31.V.43. Kierownik placówki p. KASPRZAK przeszedł tymczasowo do Wydziału Studiów Ekspozytury.

Proszę o skreślenie placówki "Magellan" w Pittsburghu z ewidencji Centrali. Kontakty w rejonie Pittsburgha patrz pkt. II plac. "Magellan".

Placówka "MACKAY" - Chicago.

Placówka została zlikwidowana w pierwszym kwartale z dn. 31.III.43

Proszę o skreślenie placówki "Mackay" z ewidencji Centrali.

Jest zamierzone wybranie z pośród sieci placówki "Mackay" jednego lub dwóch informatorów na Chicago i stan Illinois. Na skutek dużej odległości, zerwaniem stosunków z Nowakowskim i brakiem czasu dotychczas tego nie przeprowadzono. Przeprowadzi się to przy bytności płk. Sadowskiego i kpt. Mrozowskiego w Chicago.

Placówka "MAGOG" - Washington.

Wobec przejścia por. PIOTROWSKIEGO Jerzego, kierownika plac. "Magog" do Biura Z-cy Szefa Szt. N.W. płk.dypl. Mitkiewicza została placówka "Magog" zlikwidowana. Proszę o skreślenie plac. "Magog" z ewidencji Centrali.

Wobec dużej ilości spraw Ekspozytury do załatwienia w Washingtonie por. Piotrowski w miarę czasu załatwia je. Z biegiem czasu ilość spraw

placówki Estezet w Washingtonie znacznie się zmniejszy i nie potrzeba będzie odrywać por. PIOTROWSKIEGO od pracy w Biurze Z-cy Szefa Szt. N. W.

Placówka "MANCHESTER" - Ottawa

Placówka pracowała normalnie i wydajnie, pogłębiła znacznie swe możliwości obserwacyjne ukraińskie w Kanadzie. - Periodyczne raporty sytuacyjne o Kanadzie wykazywały dobre zapoznanie się kierownika placówki z problemami wewnętrznymi Kanady.

W okresie sprawozdawczym kierownik placówki przedstawił dużą ilość materiału ukraińskiego, obserwacje wpływów rosyjskich zwłaszcza na środowiska polskie, kilka pojedynczych spraw KW. Współpracuje z Amerykanami /Board of Economic Warfare/ na terenie Kanady, przesłuchiwał uchodźców i inżynierów.

Możliwości pracy byłyby znacznie większe, gdyby miał przynajmniej jedną siłę pomocniczą /pisze sam na maszynie/

Placówka "SALVADOR" - Buenos Aires.

W okresie sprawozdawczym Steffal przedstawił poza meldunkami prasowymi i sytuacyjnymi kilka meldunków kontr-wywiadowczych. Poza tym Steffall przedstawił meldunki wyw. Agenta 120 o sytuacji politycznej w Europie.

Współpraca Steffalla z Anglikami i Amerykanami polega na przekazywaniu im spraw KW oraz wykonywaniu ewentualnie nadanych przez nich zadań.

Pod koniec okresu sprawozdawczego Steffall zaniemógł na skutek zbył osłabionego wzroku wobec czego udzieliłem mu cztero tygodniowego urlopu wypoczynkowego. W związku z chorobą Steffalla przedstawiłem wniosek L. 1527/43 o przydzielenie do placówki "Salvador" ppor. ORŁOWSKIEGO Karola.

Podplacówka "SINALCA" - Santiago de Chile

Kierownik podplacówki w okresie sprawozdawczym nie potrafił rozwinąć pracy na swoim terenie. Steffall zdecydował wobec tego zlikwidować w przyszłości podplacówkę "Sinalca" pozostawiając sobie na terenie Chile jedynie jednego agenta obserwacyjnego. PŁ

Podplacówka "SAMBRERETTE" - Montevideo

Jak już meldowałem w poprzednim raporcie org. kierownik podplacówki na skutek zajęcia zawodowego w banku nie mógł znaleźć czasu by poświęcić się pracy wywiadowczej. Steffall wobec nikłych wyników pracy zamierza zlikwidować podplacówkę "Sambrette" pozostawiając w terenie agenta 5161.

Podplacówka "SAN FELI" - Paraguay

Kierownik placówki "Salvador" stwierdził, iż teren Paraguay jest tak jałowy, że kierownik podplacówki "San Feli" nie może się wykazać efektywnymi wynikami pracy. Wobec możliwości uplasowania kierownika podplacówki "San Feli" /agent 5160/ w Boliwii przy nowo tworzącym się konsulacie polskim w La Paz, Steffall ma zamiar przenieść m.p. podplacówki "San Feli" do La Paz. W Paraguay-u pozostawił by jedynie jednego ideowego obserwatora.

Placówka "SABANILLA" - Rio de Janeiro

W okresie sprawozdawczym została ostatecznie uregulowana pokrywka kierownika placówki "Sabanilla" przez otrzymanie paszportu dyplomatycznego i umieszczenie go na liście dyplomatycznej. Por. PAWŁOWICZ pełni oficjalnie funkcję pomocnika Attache Wojskowego R.P. do spraw morskich w Rio de Janeiro.

Również sprawa lokalu służbowego została korzystnie rozwiązana przez wynajęcie dla Attachatu Wojskowego oddzielnego biura poza Poselstwem, w którym placówka ma oddzielne pokoje, płacąc połowę czynszu za lokal.

Rozbudowa placówki poszła specjalnie w kierunku zdobycia informatorów na terenie Rio Grande i w Sao Paulo. W okresie sprawozdawczym przedstawiła placówka poza meldunkami prasowymi i sytuacyjnymi kilka sprawozdań kontrwywiadowczych.

Współpraca z kierownikiem podplacówki "Salta" idzie dość opornie i nie należy się spodziewać, że "Spryciarz" zechce się podporządkować kierownikowi placówki "Sabanilla".

Kierownik placówki "Sabanilla" niestety nie potrafił ustalić żadnego modus vivendi by podporządkować sobie "Spryciarza" i zgodnie z nim współpracować.

Zdaniem moim nie widzę przyczyn dla których należałoby się pozbywać "Spryciarza" i dlatego zaleciłem kierownikowi placówki "Sabanilla" postawić ostatecznie swoje wnioski dla uregulowania organizacyjnego tej sprawy.

Przewiduję, że jeżeli dla kierownika placówki "Sabanilla" jest wygodniejsze pracować bez "Spryciarza", pozostawić "Spryciarzowi" podległość bezpośrednią przyszłej placówce "Estezet", z tym, że "Spryciarz" jest obowiązany kontaktować się przynajmniej raz na tydzień z kierownikiem placówki "Sabanilla" dla omówienia ogólnej sytuacji i wymiany wiadomości zwłaszcza KW, które mogą być pożyteczne dla obu stron.

Podplacówka "SALTA" - Rio de Janeiro

"Spryciarz" przedstawił w okresie sprawozdawczym kilka meldunków KW które naogół nadawały się do wykorzystania.

Dla uniknięcia podporządkowania się kierownikowi placówki "Sabanilla" oraz dla uniknięcia przedstawiania rozliczeń "Spryciarz" zrezygnował z gaży i z pobierania budżetu, oświadczając, że będzie pracował ideowo.

Sprawę pobierania przez "Spryciarza" poborów i budżetu uregulowałem w ten sposób, że pozostawiłem "Spryciarzowi" nadal gażę w wysokości 100 dol. miesięcznie oraz wypłacam mu na wydatki służbowe i administracyjne miesięcznie 50 dol. bez obowiązku wyliczania się, ze względu na jego specyficzne warunki.

Poleciałem "Spryciarzowi" pozatem kontaktować się co najmniej raz w tygodniu z kierownikiem placówki "Sabanilla" dla obopólnej wymiany wiadomości. Meldowałem o tem w pkt. placówka "Sabanilla".

II. Sieć informatorów

Centrala Ekspozytury.

Podtrzymywano kontakt z agentami informatorami: 5004 i 5020.

Informatorowie 5021 i 5022 zabrnęli bardzo daleko w opozycyjną politykę i kontaktu z nimi prawie nie utrzymywano. Pozostawiam ich jako informatorów nieczynnych do ewentualnego wykorzystania przez kierownika placówki

w razie konieczności.

Wskutek zbyt dalekiej odległości Californii i kompletnego wycofania się z akcji politycznej kontakt z agentem 5017 w obecnej chwili jest bezcelowy. Zwalniam wobec tego 5017 z sieci agentów i proszę o skreślenie go z ewidencji Centrali. Zaznaczam przy tym, że w przyszłości kontakt z 5017 może być każdej chwili nawiązany.

Z sieci informatorów prof. Jędrzejewskiego pozostawiam nadal w ewidencji Ekspozytury agenta:

5003 - z którym referent spraw litewskich p. SWORAKOWSKI kilkakrotnie w okresie sprawozdawczym się zetknął.

Proszę o zwolnienie informatora 5001 - z którym kontakt nie był podtrzymywany w okresie sprawozdawczym i który jest w obecnej chwili bez większej wartości. Proszę o skreślenie informatora 5001 z ewidencji Centrali.

Placówki Północnej Ameryki

Placówka "MANDAN" - Agent 5051 - W związku z likwidacją placówki "Manden" oraz prawdopodobnym pójściem do wojska, agenta 5051 zwalniam z sieci. Proszę o skreślenie go z ewidencji Centrali.

Na teren Detroit przewidziany jest "Peowiak" /5016/ którego traktuję jako informatora ideowego.

Placówka "MAGELLAN" - W związku z likwidacją placówki "Magellan" zwalniam agentów 5055, 5057, 5058 i 5060.

W razie potrzeby placówka Estezet za pośrednictwem p. Kasprzaka, b. kierownika placówki "Magellan" może używać ich do wykonania sporadycznych zadań.

Placówka "MACKAY" - Agentów 5251, 5252, 5253, 5258, 5260 i 5261 w związku z likwidacją placówki "Mackay" traktuję nadal jako nieczynnych, do ewentualnego wykorzystania w przyszłości.

Ponieważ jak zaznaczyłem już w części I, pkt. 4 nie było czasu ani możliwości wyjazdu do Chicago celem wybrania z pośród agentów placówki "Mackay" ideowych informatorów, pozostawiam ich jako nieczynnych do chwili wyjazdu tam z następcą kpt. Mrozowskim. Po wybraniu odpowiedniego informatora resztę prawdopodobnie zwolnię.

Placówki Południowej Ameryki

Placówka "SALVADOR" - Agent 5159 - który początkowo zapowiadał się bardzo dobrze, przestał wywiązywać się z przyjętych na siebie obowiązków na skutek czego kierownik placówki zrezygnował z jego współpracy. Zwalniam agenta 5159 z sieci agentów i proszę o skreślenie go z ewidencji Centrali.

Agent 120 - po przyjeździe na teren Buenos Aires starał się przede wszystkim wykorzystać swoją pokrywkę dla zakonspirowania swojej pracy dla nas. Kierownik placówki "Salvador" jak dotąd twierdzi, że możliwości agenta 120 w pracy dla nas są bardzo duże i zdobywane informacje mogą mieć pierwszorzędne znaczenie. Agent 120 w okresie sprawozdawczym nawiązał kontakty towarzyskie w sferach hiszpańskich, francuskich i argentyńskich. Jako jeden z najważniejszych nawiązanych kontaktów wyliczam Charge d'Affaires węgierskiego w Buenos Aires, hr. Semsey. Znajomość z hr. Semsey wykorzystał ag. 120 dla przedstawienia w okresie sprawozdawczym kilku meldunków wywiadowczych o sytuacji w Europie.

Kierownik plac. "Salvador" melduje, że w czasie pobytu p. Libracha w Buenos Aires, ten ostatni polecił ag. 120 utrzymywanie kontaktu z p. Paciorkowskim i Gołędzinowskim. W związku z powyższym i wobec objęcia Ministerstwa Informacji i Dokumentacji przez min. Kota ag. 120 wykazuje pewne zdenerwowanie i obawia się dekonspiracji oraz "wylania" z tego Ministerstwa na skutek tego że z nami współpracuje. Ponadto agent otrzymuje dużo zadań typu wywiadowczego i kontr-wywiadowczego z Ministerstwa Informacji tak że oddając się przytem swoim obowiązkom prasowo-propagandowym i wykonując zadania Ministerstwa Inf. i Dok. siłą faktu musi się zaniedbywać w pracy dla nas.

Agent 120 jest bezwzględnie lojalny wobec nas i nie dał dotąd powodu do nieufności czy też jakichkolwiek zastrzeżeń.

Podplacówka "Sinalca" - Agent 5154 - kierownik podplacówki.

Agent 5170 - w dalszym ciągu nie wykonywał żadnych prac i był od początku tego roku nieczynny. Kierownik podplacówki "Sinalca" z tego powodu zwalnia agenta. Proszę o skreślenia ag. 5170 z ewidencji Centrali.

Podplacówka "Sambrette" - Ag. 5157 - kierownik podplacówki.

Agent 5161 - dostarczył w okresie sprawozdawczym pożytecznych informacji o ambasadzie hiszpańskiej w Montevideo oraz o partii Herretystów.

Podplacówka "San Feli" - Agent 5160 - kierownik podplacówki. Steffall przewiduje przeniesienie agenta 5160 na sekretarza konsulatu honorowego R.P. w Boliwii.

Placówka "Sabanilla" - Agent 5153 - zastępca kierownika placówki.

Agent 5185 - dostarczał informacji z dziedziny transakcji gospodarczych na rzecz Niemiec.

Agent 5186 - dostarczał wiadomości o gościach hotelowych, ich kontaktach i otrzymywanej korespondencji. Agent specjalnie ceniony przez placówkę wywiadu angielskiego.

Agent 5187 - dostarczał wiadomości o gościach hotelowych, ich kontaktach i otrzymywanej korespondencji. Agent specjalnie ceniony przez placówkę wywiadu angielskiego.

Agent 5188 - bardzo cenny, ideowy i oddany pracownik, dostarcza wiadomości o lotnictwie i wojsku brazylijskim przekazywanych placówce wywiadu angielskiego. W okresie nieudanego "putschu" w Brazylii dostarczył również cennych wiadomości wykorzystanych przez Anglików.

Agent 5189 - dostarczał informacji KW z terenów rekrutacyjnych.

Agent 5198 - w okresie sprawozdawczym stworzył sieć informatorów na terenach Rio Grande i Sao Paulo.

Agent 5301 - w okresie sprawozdawczym dostarczył szereg wiadomości ze sfer arystokracji brazylijskiej, oraz sfer żydowskich w Brazylii.

Agent 5302 - dostarczał informacji z zakresu gospodarczego.

Agent 5303 - rozbudował w okresie sprawozdawczym sieć informatorów w Santos.

Podplacówka "Salta" - Posiada szereg informatorów nie ewidencjonowanych dotychczas. "Spryciarz", kierownik podplacówki "Salta" wykręca się od podania swojej sieci. W związku z tym zrezygnowałem z dekonspirowania przez niego źródeł. Praca wykazuje, że "Spryciarz" operuje wielką ilością kontaktów dorywczych, towarzyskich typu przeważnie dziennikarskiego. Uważam że nie warto wogóle tej sieci ewidencjonować.

III. Opanowanie terenu.

a. Ameryka Północna

Na skutek otrzymania rozkazu reorganizacji Ekspozytury zlikwidowałem wszystkie placówki Ameryki Północnej. W okresie sprawozdawczym Ekspozytura miała możliwość uzyskiwania informacji doraźnych i specjalnych od b. kierowników placówek i od odanych ideowo informatorów na wszystkich terenach.

Jedynie w Washingtonie Ekspozytura nie szukała lepszej obserwacji co zresztą byłoby niepotrzebne wskutek zainstalowania się płk. Mitkiewicza tamże.

b. Ameryka Południowa.

Opanowanie terenu przez placówkę "Salvador" ciągle jeszcze słabe. Wyniki pracy wprawdzie są lepsze niemniej jednak słaby stan zdrowia Steffalla wpływa na to że nie może odpowiednio postawić pracy w terenie. Uważam, że konieczne jest przyspieszenie przydziału ppor. Orłowskiego do placówki "Salvador".

Placówka "Sabanilla" w okresie sprawozdawczym podniosła swoje wyniki pracy przez stworzenie sieci informatorów na terenie Rio Grande, Santos i Sao Paulo.

IV. Współpraca z Amerykanami.

Kierownik placówki "Salvador" jak o tem meldowałem już w raporcie poprzednim nawiązał kontakt z Attache Wojskowym Stanów Zjednoczonych z którym w okresie sprawozdawczym zacieśnił kontakt. Stosunek ten jest bardzo koleżeński, serdeczny i szczery. Amerykanie z własnej inicjatywy przekazują "Salvadorowi" informacje, które mogą go interesować oddając do dyspozycji nawet akta. Kierownik placówki "Salvador" dostarczył Amerykanom w okresie sprawozdawczym kilku informacji kontr-wywiadowczych, które ich zainteresowały.

Kierownik placówki "Sabanilla" dotychczas nie współpracuje z Amerykanami z powodu niezgłoszenia się u niego przedstawiciela F.B.I. Będę się starał wyjaśnić u odpowiednich czynników F.B.I. w New Yorku dlaczego ich przedstawiciel w Rio jeszcze nie nawiązał kontaktu z kierownikiem placówki.

V. Współpraca z Anglikami.

Współpraca ta podtrzymywana jest stale przez dostarczanie i wymianę wiadomości o skupiskach obcojęzycznych /poza grupą polską/ w Ameryce Północnej oraz wiadomości ogólnych i kontrwywiadowczych z Ameryki Południowej posiadanych przez Ekspozyturę i placówki. Stosunki towarzyskie w New Yorku są nadal podtrzymywane w formie spotkań towarzyskich na drink'ach względnie lunch'ach.

VI. Zamierzenia

Zamierzenia ustale dodatkowo po reorganizacji Ekspozytury "Estezet" z przyszłym kierownikiem placówki "Estezet" na podstawie nowych instrukcji Centrali, możliwości personalnych i budżetowych.

SZEF EKSPOZYTURY

SADWIK